

**ТАМХИНЫ ХЯНАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР
НӨЛӨӨНИЙ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

**2025 ОН
УЛААНБААТАР ХОТ**

ТАМХИНЫ ХЯНАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨНИЙ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

НЭГ.ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Хуулийн төслийн үр нөлөөний үнэлгээг Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн /цаашид “Хуулийн төсөл” гэх/ зүйл, заалтад Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйл болон Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар баталсан “Хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох аргачлал”-д заасны дагуу хуулийн төслийн зүйл, заалтын харилцан уялдаа, практикт хэрэгжих боломж, үр нөлөөг тооцох, давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах, улмаар хуулийн төслийн боловсруулалтыг сайжруулахад зөвлөмж өгөх зорилгоор хийлээ.

Үнэлгээ хийхээр сонгож авсан хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.1.2-т заасан хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах төрлөөр боловсруулагдсан болно.

Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг дараахь үе шаттайгаар хийлээ:

1. Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгох;
2. Хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгээ тогтоох;
3. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох;
4. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

ХОЁР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Тус үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудлыг харгалзан 4 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо:

1. зорилгод хүрэх байдал;
2. ойлгомжтой байдал;
3. хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал;
4. харилцан уялдаа.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн эсэх, мөн түүнийг тодорхой илэрхийлж чадахуйц зохицуулалтын хувилбарыг агуулсан эсэхийг тогтоох зорилгоор сонгов.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх хуулийн этгээд, хувь хүнд ойлгомжтой тодорхой байх, хуулийн төслийн бичвэр нь нэр томъёо, хэл зүй, найруулгын хувьд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн холбогдох заалтууд, Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Хуулийн төсөл боловсруулах аргачлал”-д заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг шалгах үүднээс сонголоо.

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг тухайн хуулийн төслийн зохицуулалт иргэд, байгууллагад хэрхэн нөлөөлөх, хүлээн зөвшөөрөгдөх эсэхийг өөрөөр хэлбэл, тухайн зохицуулалтаар иргэдийн эрх чөлөөг хязгаарлаж байгаа эсэх, аж ахуйн нэгжүүдэд шинээр үүрэг хүлээлгэсэн эсэхийг шалгахгаар сонголоо.

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа бусад хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээний холбогдох заалтад нийцэж байгаа эсэх, хуулийн төслийн зүйл, заалт хоорондын давхардал, хийдэл, зөрчлийг шалган тогтоож, улмаар хуулийн төслийн боловсруулалтыг сайжруулах үүднээс сонгосон болно.

ГУРАВ. ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн эсэх, мөн түүнийг тодорхой илэрхийлж чадахуйц зохицуулалтын хувилбарыг агуулсан эсэхийг тогтоох зорилгоор хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд өөрчлөн найруулахаар заасан 5 дугаар зүйлийн 5.1.4, 5.5.1 дэх заалт, 1 дүгээр зүйлд хуульд нэмэхээр заасан 6 дугаар зүйлийн 6.8.3 дахь заалт, 4 дүгээр зүйлд өөрчлөлт оруулахаар заасан 9.1 дэх хэсгийг үнэлгээ хийхээр тус тус сонгож авлаа.

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт иргэд, байгууллагад хэрхэн нөлөөлөх, хүлээн зөвшөөрөгдөх эсэхэд үнэлгээ хийхээр хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд өөрчлөн найруулахаар заасан 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 5.7.1 дэх заалтыг сонгож авлаа.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөл нь боловсруулалтын хувьд Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг, түүнчлэн хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдүүд хуулийг ойлгож хэрэглэх, хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар боловсруулагдсан эсэхийг шалгахын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь, дагалдах хуулийн төслүүдийн хамт сонгон авлаа.

/Хуулийн төсөл 6 зүйлтэй, дагалдах 5 хуулийн төсөл, 1 тогтоолын төсөлтэй/

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд аргачлалд тусгасан хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх стандарт асуултуудад хариулах замаар уялдаа холбоог шалгах үүднээс хуулийн төслийг бүхэлд, дагалдах хуулийн төслүүдийн хамт авч үзэхээр тооцлоо.

/Хуулийн төсөл 6 зүйлтэй, дагалдах 5 хуулийн төсөл, 1 тогтоолын төсөлтэй/

ДӨРӨВ.УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Өмнөх үе шатуудад хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараахь байдлаар авч үзэв.

Д/д	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1	Зорилгод хүрэх байдал	Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд өөрчлөн найруулахаар заасан 5 дугаар зүйлийн 5.1.4, 5.5.1 дэх заалтууд, 1 дүгээр зүйлд хуульд нэмэхээр заасан 6 дугаар зүйлийн 6.8.3 дахь заалт, 4 дүгээр зүйлд өөрчлөлт оруулахаар заасан 9.1 дэх хэсэг.	Зорилгод дүн шинжилгээ хийх
2	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн төсөл бүхэлдээ, дагалдах хуулийн төслүүд	Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29-32 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан эсэх, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалыг баримталсан эсэхийг шалгах байдлаар <u>ойлгомжтой байдлыг шалгах</u> .
3	Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал	Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, 5.7.1 дэх заалт	Хуулийн төслийн зохицуулалт иргэд, байгууллагад хэрхэн нөлөөлөх, хүлээн зөвшөөрөгдөх эсэхийг шалгах.
4	Харилцан уялдаа	Хуулийн төсөл бүхэлдээ, дагалдах хуулийн төслүүд	Аргачлалын стандарт асуултад хариулах замаар хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах

Дээрх урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирсон шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг дараахь байдлаар үнэллээ.

1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд “хуулийн төслийг .. хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, тэр дундаа өсвөр үе, хүүхэд, залуучуудыг тамхины хор хөнөөлөөс хамгаалах, тамхины хэрэглээг бууруулах зорилгоор боловсруулна” гэжээ.

Хуулийн төсөлд тамхин бүтээгдэхүүнд хамаарах ойлголтыг өргөтгөн шинэчилж, уламжлалт тамхинаас гадна сүүлийн үед хэрэглээ нь нэмэгдэж буй электрон, халаадаг болон усан тамхи, никотин агуулсан шингэн, үнэрлэх, сорох, зажлах, биед наах зэргээр хэрэглэх бүх төрлийн бүтээгдэхүүн, тэдгээрийн дагалдах хэрэгслийг хамруулан авч үзэх, тэдгээртэй холбоотой асуудлыг зохицуулах, хяналт

тавих асуудлыг тусгасан байна. Ингэснээр хуулийн төслийн үзэл баримтлал болон тухайн хуулийн зорилгод нийцсэн нөхцөл, журмыг тогтоосон байна.

Тамхины хяналтын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1-д “Энэ хуулийн зорилт нь тамхины хэрэглээ, дам тамхидалтаас үүдэлтэй сөрөг үр дагавраас хүн амыг хамгаалах зорилго бүхий тамхины хяналтын эрх зүйн үндсийг тодорхойлж түүнийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон төр, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хооронд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино” гэж хуулийн зорилтыг тодорхойлсон.

1/ / Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлгээ хийхээр хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд өөрчлөн найруулахаар заасан 5 дугаар зүйлийн 5.1.4, 5.5.1 дэх заалтыг сонгосон.

Хүснэгт-2

5 дугаар зүйл.Тамхины хяналтыг хэрэгжүүлэх талаар салбар хоорондын хамтын ажиллагаа, төр, иргэн, хуулийн этгээдийн үүрэг, оролцоо

5.1.4.импортлох тамхины хэмжээ, нэр төрлийн талаар энэ хуульд заасан тамхины хэрэглээг бууруулах зарчимтай уялдуулан нэгдсэн бодлого боловсруулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

5.5.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт тамхи үйлдвэрлэх, тамхины ургамал тариалах хувь хэмжээ, нэр төрөл нь хүн амд аюул учруулахгүй түвшинд байлгах, тамхины хэрэглээг бууруулах зарчимтай уялдуулсан бодлого, зарчим баримтлах;

/Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөс/

Одоо даган мөрдөж байгаа Тамхины хяналтын тухай хуульд тусгасан Тамхины хяналтын талаар төрөөс баримтлах бодлогын тухай 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1-д ...тамхины хэрэглээг бууруулах зарчим барихаар заасантай хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд өөрчлөн найруулахаар заасан 5 дугаар зүйлийн 5.1.4, 5.5.1 дэх заалтууд нийцэж байна.

Хуулийн төсөлд өөрчлөн найруулахаар заасан 5 дугаар зүйлийн холбогдох зохицуулалтын зорилгодоо хүрэх байдлыг тодорхойлохын тулд хуулийн холбогдох заалттай харьцуулж үзэх нь зүйтэй юм.

Хүснэгт-3

Тамхины хяналтын тухай хуулийн	Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн
5 дугаар зүйл.Тамхины хяналтын талаар төр, иргэн, хуулийн этгээдийн хүлээх нийтлэг үүрэг	5 дугаар зүйл.Тамхины хяналтыг хэрэгжүүлэх талаар салбар хоорондын хамтын ажиллагаа, төр, иргэн, хуулийн этгээдийн үүрэг, оролцоо

5.1.Тамхины хяналтын талаар төрийн байгууллага дараахь үүрэг хүлээнэ: 5.1.1.эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь тамхины хяналтын талаар төрийн болон төрийн бус байгууллагын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, төрийн бус байгууллагын санаачлага, оролцоог дэмжих, нэгдсэн удирдлага, зохицуулалтаар хангах; 5.1.2.төрийн бүх шатны болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллага нь бүрэн эрхийнхээ дагуу хүн амын эрүүл мэндийг дэмжих, хамгаалах бодлогын хүрээнд дангаар буюу холбогдох бусад байгууллагатай хамтран ажиллах.	5.1.Тамхины хяналтыг хэрэгжүүлэх талаар эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараах үүрэг хүлээнэ: 5.1.4.импортлох тамхины хэмжээ, нэр төрлийн талаар энэ хуульд заасан тамхины хэрэглээг бууруулах зарчимтай уялдуулан нэгдсэн бодлого боловсруулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих; 5.5.Тамхины хяналтын талаар хүнс, хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараах үүрэг хүлээнэ; 5.5.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт тамхи үйлдвэрлэх, тамхины ургамал тариалах хувь хэмжээ, нэр төрөл нь хүн амд аюул учруулахгүй түвшинд байлгах, тамхины хэрэглээг бууруулах зарчимтай уялдуулсан бодлого, зарчим баримтлах;
---	--

Тамхины хяналтын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд байгууллагын хүлээх үүргийг ерөнхий байдлаар бүгдэд нь нийтлэгээр тусгасан бол хуулийн төсөлд тэдний хүлээх үүргийг тус бүрт нь тодорхой зохицуулж тусгасан.

Тамхины хяналтын тухай хуульд тамхины хэрэглээг бууруулахыг зөвхөн зарчим болгон заасан бол хуулийн төсөлд тухайн асуудлыг хариуцсан холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагад үүрэг болгон заасан ба импортлох тамхины хэмжээ, нэр төрлийг бууруулах, тамхи үйлдвэрлэх, тамхины ургамал тариалах хувь хэмжээ, нэр төрлийг бууруулах бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлж ажиллахаар зохицуулсан байна. Хуулийн төслийн 5.1.4, 5.5.1-дахь заалт нь үзэл баримтлалд тамхины хэрэглээг бууруулна гэж тавьсан зорилгод хүрэх боломжтой.

2/ Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлгээ хийхээр хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлийн 6.8.3 дахь заалтыг сонгосон:

Тамхины хяналтын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд тамхи импортлох, экспортлох, үйлдвэрлэх, худалдах, хэрэглэхэд тавих шаардлагын талаар тусгасан ба энэ зүйлд нэмэлт болгон оруулж байгаа 6.8.3-т “тамхийг худалдахдаа далд байршуулж, хэрэглэгч бүтээгдэхүүнийг сурталчилгааны шинж чанар агуулаагүй жагсаалтаас сонгон худалдан авах нөхцөлийг бүрдүүлэх” хэмээн тусгасан. Уг заалтад хийсэн тайлбарт “далд байршуулах” гэдгийг хэрэглэгч бүтээгдэхүүнийг шууд харах боломжгүй, бүрэн хаалттай хайрцаг, шүүгээнд байршуулж, хэрэглэгчийн хүсэлтээр түр хугацаанд нээж үзүүлэх боломжтой байдлаар худалдахыг ойлгоно” гэжээ.

6 дугаар зүйл. Тамхи импортлох, экспортлох, үйлдвэрлэх, худалдах, хэрэглэхэд тавих шаардлага

6.8.3. тамхийг худалдахдаа далд байршуулж, хэрэглэгч бүтээгдэхүүнийг сурталчилгааны шинж чанар агуулаагүй жагсаалтаас сонгон худалдан авах нөхцөлийг бүрдүүлэх

/Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөс/

Хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлийн 6.8.3 дахь заалт нь үзэл баримтлалд тодорхойлсон өсвөр үе, хүүхэд, залуучуудыг тамхины хор хөнөөлөөс хамгаалах, тамхины хэрэглээг бууруулах зорилгод хүрэхэд ач холбогдолтой зохицуулалт болно. Энэхүү зохицуулалт нь шинэ төрлийн тамхин бүтээгдэхүүн болох электрон тамхийг худалдааны байгууллагын касс төлбөр төлөх хэсгийн хажууд шууд анзаарагдахаар ил тавьж, өсвөр үе, залуучуудын анхаарлыг татах, шохоорхлыг төрүүлэх, тамхины хэрэглээг өдөөх эрсдэл үүсгэж байгааг багасгана. Мөн үзэл баримтлалд “Тамхины хяналтын тухай хуульд шинэ төрлийн тамхин бүтээгдэхүүний талаарх зохицуулалт нэмж тусгагдсанаар өсвөр үе, залуучуудад хандсан маркетинг, анхаарал татахуйц загвар дизайнтай байгааг зохицуулах боломжтой болсноор тамхины хор нөлөөг бүрэн ухамсарлаж амжаагүй байгаа залуу үеийг тамхины хор хөнөөлөөс хамгаалах, эрүүл мэндэд үзүүлэх эрсдэл буурах боломж нэмэгдэнэ” гэж заасан үр дагавар гарахад эергээр нөлөөлнө.

3/ Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлгээ хийхээр хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлд өөрчлөлт оруулахаар заасан 9.1 дэх хэсгийг сонгосон:

4 дүгээр зүйл. Тамхины хяналтын тухай хуулийн ...зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “утаат” гэснийг “энэ хуулийн 3.1.1-д зааснаас бусад” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

/Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөс/

Тамхины хяналтын тухай хуулийн “9.1. Дараах газарт утаат тамхи татахыг хориглоно.” гэсэн хэсгийг дээр дурдсаны дагуу “утаат” гэснийг “3.1.1-д зааснаас бусад” гэж өөрчлөхөд “9.1. Дараах газарт энэ хуулийн 3.1.1-д зааснаас бусад тамхи татахыг хориглоно” гэж агуулга нь өөрчлөгдөж байна.

Энэхүү өөрчлөлтийн агуулгыг үзэхэд 9.1-д нэрлэн заасан 9 газарт хуулийн төслийн 3.1.1-д заасан бүх төрлийн тамхийг татаж болохоор харин 3.1.1-д зааснаас бусад буюу 3.1.1-д хамаарахгүй тамхийг татаж болохгүй гэж тодорхойлсон байна.

Хуулиар тамхи татахыг хориглож байсан газар хуулийн төслөөр бүх төрлийн тамхи татахыг зөвшөөрч байгаа 9.1 дэх хэсэг нь “Тамхи татахыг хориглох” гэсэн 9 дүгээр зүйлийн гарчигтай нийцэхгүй байгаа нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28.2.1-д “зүйл нь хоорондоо уялдаа холбоо бүхий, дэс дараалал бүхий агуулгыг товч илэрхийлсэн гарчиг, нэгдсэн дугаартай байх” гэж заасныг зөрчсөн байна.

Хуулийн төслийн 9.1 дэх хэсэг нь “Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд “хуулийн төслийг .. хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, тэр дундаа өсвөр үе, хүүхэд, залуучуудыг тамхины хор хөнөөлөөс хамгаалах, тамхины хэрэглээг бууруулах зорилгоор боловсруулна” гэж, “Тамхины хяналтын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1-д “Энэ хуулийн зорилт нь тамхины хэрэглээ, дам тамхидалтаас үүдэлтэй сөрөг үр дагавраас хүн амыг хамгаалах зорилго бүхий тамхины хяналтын эрх зүйн үндсийг тодорхойлж түүнийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон төр, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хооронд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино” гэж заасантай болон хуулийн бусад заалттай тус тус зөрчилдөж байгаа тул зорилгодоо хүрэх боломжгүй гэж үзэж байна.

2.”Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд “Тамхины хяналтыг хэрэгжүүлэх талаар төрийн байгууллага болон иргэн, хуулийн этгээдийн хамтын ажиллагаа, үүргийг дахин боловсруулж, тамхины хор хөнөөлөөс сэргийлэх нь салбар дундын зохицуулалт бүхий, олон талт харилцаа болохыг илэрхийлэх зохицуулалт тусгана” гэж заажээ.

Хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн эсэх, мөн түүнийг тодорхой илэрхийлж чадахуйц зохицуулалтын хувилбарыг агуулсан эсэхийг тогтоож, тухайн зохицуулалтаар иргэдийн эрхийг хязгаарлаж байгаа эсэх, байгууллагад шинээр үүрэг хүлээлгэсэн эсэхийг судлах зорилгоор хуулийн төслийн зарим зүйлийг сонгож үнэлгээ хийлээ.

1/Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд өөрчлөн найруулахаар заасан 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 5.7.1 дэх заалтыг үнэлгээ хийхээр сонгож, зохицуулалтын хувьд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлагад нийцэх эсэх, хуулийн төслийн зорилтыг хангах боломжтой эсэхийг шалгалаа.

Хүснэгт-6

3 дугаар зүйл.Тамхины хяналтын тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

”5 дугаар зүйл.Тамхины хяналтыг хэрэгжүүлэх талаар салбар дундын хамтын ажиллагаа, төр, иргэн, хуулийн этгээдийн үүрэг, оролцоо

5.3.Тамхины хяналтыг хэрэгжүүлэх талаар хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараах үүрэг хүлээнэ;

5.3.1.энэ хуулийг зөрчсөн зөрчлийн шийтгэлийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, шийтгэлийн төрлийн үр нөлөөтэй байдалд үнэлэлт, дүгнэлт, судалгаа хийх;

5.3.2.энэ хуулийн 9.1-д заасан хориглосон газарт тамхи татсан, тамхи худалдахтай холбоотой зөрчлийг Цагдаагийн байгууллагаар дамжуулан шийдвэрлэх, хуулийн хэрэгжилтийг хангах;

5.3.3.энэ хуулийг зөрчсөн зөрчлийн талаарх мэдээллийг иргэдээс хүлээн авах үр дүнтэй зөрчил мэдээллэх тогтолцоо бий болгох....

/Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөс/

Дээр дурдсан зүйлийн 5.3.1-д хуулийг зөрчсөн зөрчлийн шийтгэлийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, шийтгэлийн төрлийн үр нөлөөтэй байдалд үнэлэлт, дүгнэлт, судалгаа хийх үүргийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага буюу Хууль зүй, дотоод хэргийн яам хэрэгжүүлэхээр заасан нь Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийн “138.2.Зөрчлийн хэргийн талаархи шийдвэрийг шийдвэр гаргасан байгууллага, албан тушаалтан, хэрэв шүүх гаргасан бол шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага гүйцэтгэнэ” гэж, Зөрчлийн тухай хуулийн 7.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Эрх бүхий албан тушаалтан шийтгэл оногдуулсан, албадлагын арга хэмжээ авсан шийдвэрийнхээ биелэлтийг хариуцна” гэж тус тус заасантай нийцэхгүй байна.

Мөн зүйлийн “5.3.2.энэ хуулийн 9.1-д заасан хориглосон газарт тамхи татсан, тамхи худалдахтай холбоотой зөрчлийг Цагдаагийн байгууллагаар дамжуулан шийдвэрлэх, хуулийн хэрэгжилтийг хангах”-ыг, “5.3.3.энэ хуулийг зөрчсөн зөрчлийн талаарх мэдээллийг иргэдээс хүлээн авах үр дүнтэй зөрчил мэдээллэх тогтолцоо бий болгох”-ыг Хууль зүй, дотоод хэргийн яам хэрэгжүүлэхээр үүрэг болгон тус тус заасан нь Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн 6.6-д олон нийтийн цагдаа Зөрчлийн тухай хуулийн 6.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт, мөн зүйлийн 6.8-д цагдаагийн байгууллагын эрх бүхий абан хаагч Зөрчлийн тухай хуулийн 6.3 дугаар зүйлийн 1,2,4 дэх хэсэгт, мөн зүйлийн 6.11-д гаалийн улсын байцаагч 6.3 дугаар зүйлийн 2.1, 2.2. дахь заалтад, 6.14-т оюуны өмчийн улсын байцаагч Зөрчлийн тухай хуулийн 6.3 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт, 6.54-т Хүнсний чанар, стандартын хяналтын байцаагч Зөрчлийн тухай хуулийн 6.3 дугаар зүйлийн 2.3, 2.4 дэх заалтад тус тус заасан зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд шийтгэл оногдуулна гэж заасантай нийцэхгүй байна.

Хүснэгт-7

6.3 дугаар зүйл.Тамхины хяналтын тухай хууль зөрчих

1.Утаат тамхи татахыг хориглосон газарт тамхи татсан, эсхүл татах боломж олгосон бол хүнийг тавин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт утаат тамхи:

2.1.импортлох;

2.2.экспортлох;

2.3.үйлдвэрлэх;

2.4.худалдах;

2.5.хэрэглэхэд тавигдах шаардлагыг зөрчсөн бол зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд зүйл, хэрэгсэл, хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, тусгай зөвшөөрлийг

хүчингүй болгож хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

3.Хуулиар хориглосон хэлбэрээр утаат тамхийг сурталчилсан бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

4.Тамхи үйлдвэрлэгч шууд, эсхүл өөр байгууллагаар дамжуулан нийгмийн хариуцлага нэрийн доор нийгмийн халамжийн, эрүүл мэндийн, байгаль орчныг хамгаалах байгууллагад:

4.1.санхүүгийн, эсхүл эд материалын хандив, тусламж үзүүлсэн;

4.2.бусдад дэмжлэг үзүүлсэн;

4.3.ивээн тэтгэх үйл ажиллагаа явуулсан бол хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

/Зөрчлийн тухай хуулиас/

Иймээс хуулийн төслийн 5.3-т “Тамхины хяналтыг хэрэгжүүлэх талаар хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүлээлгэхээр заасан үүрэг нь тухайн байгууллагын чиг үүрэгт хамаарахгүй холбогдох хуулийн дагуу бусад байгууллагад харьяалагдахаар байх тул хүлээн зөвшөөрөгдөхгүй болно.

2/ Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлгээ хийхээр хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.7.1 дэх заалтыг сонгосон:

Хүснэгт-8

3 дугаар зүйл.Тамхины хяналтын тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

”5 дугаар зүйл.Тамхины хяналтыг хэрэгжүүлэх талаар салбар дундын хамтын ажиллагаа, төр, иргэн, хуулийн этгээдийн үүрэг, оролцоо

5.7.Тамхины хяналтын талаар иргэн, хуулийн этгээд дараах үүрэг хүлээнэ:

5.7.1.энэ хуулийн хэрэгжилтийг гэр бүл, ажлын байрны орчинд хангаж ажиллах.

/Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөс/

Дээр дурдсан 5.7.1-д энэ хуулийн хэрэгжилтийг гэр бүлийн...орчинд хангаж ажиллахыг иргэнд үүрэг болгосон байна. Иргэнд хуулиар үүрэг хүлээлгэсэн бол үүргийн хэрэгжилтийг хэн хянах, үүргийг биелүүлэхгүй, зөрчсөн тохиолдолд хэн ямар хариуцлага хүлээлгэх вэ гэсэн асуудлууд гарна. Хуулийн алдаатай заалтаас болж, алдаатай зохицуулалт бий болж давхар, давхар алдаа зөрчил үүсэх эрсдэлтэй байна.

Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.7.1 дэх заалт нь Гэр бүлийн тухай хуулийн 3.1.2-т “гэр бүл” гэж гэрлэлтийн үр дүнд буй болсон, эд хөрөнгийн бус амины болон эд хөрөнгийн эрх, үүргээр холбогдсон хамтын амьдрал бүхий гэр бүлийн гишүүдийг ойлгоно” гэж,, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14/-т “.. өөрийн болон гэр бүлийн гишүүд, эцэг эх, үр хүүхдийнхээ эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх,. Өөрөө өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхийг шаардах, мэдүүлэг гаргуулахаар шахалт үзүүлэх, хүч хэрэглэхийг хориглоно....” гэж заасантай тус тус нийцэхгүй байна.

Иргэний болон улс төрийн эрхийн олон улсын пактын 17 дугаар зүйлд “Хэний ч хувийн болон гэр бүлийн амьдралд хөндлөнгөөс дур мэдэн буюу хууль бусаар оролцох, орон байранд нь буюу захидал харилцааных нь нууцад дур мэдэн буюу хууль бусаар халдах, эсхүл нэр төр, алдар хүндэд нь хууль бусаар халдахыг хориглоно” гэж, мөн Пактын 23 дугаар зүйлд “Гэр бүл бол нийгмийн жам ёсны үндсэн нэгж бөгөөд нийгэм, төрөөр хамгаалуулах эрхтэй” гэж, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Орон байр халдашгүй байна” гэж тус тус заасныг анхаарна уу.

Иймээс хуулийн төслийн 5.7.1-д “энэ хуулийн хэрэгжилтийг гэр бүлийн ..орчинд хангаж ажиллах”-аар заасан нь холбогдох хуулийн заалтад нийцэхгүй, иргэдийн хувийн амьдралд хяналт тавих эрсдэлтэй болох тул хүлээн зөвшөөрөгдөхгүй гэж үзэж байна.

3.“Ойлгомжтой байдлыг судлах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ

1/Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн дагуу хуулийн төслийг бүхэлд нь, дагалдах хуулийн төслүүдийн хамт Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага, 31 дүгээр зүйлд заасан хуулийн төсөлд товчлол хэрэглэх, 32 дугаар зүйлд заасан хуулийн төсөлд эшлэл хэрэглэх шаардлагад нийцүүлсэн эсэх, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалыг баримталж боловсруулсан эсэхийг шалгалаа.

Хүснэгт-9

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан Хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага	
<i>Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт</i>	<i>Шаардлага хангасан эсэх</i>
29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлд Монгол Улсын иргэн дараахь үндсэн эрх, эрх чөлөөг баталгаатай эдэлнэ: “2/эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй” гэж заасан болон олон улсын гэрээ, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан.
29.1.2.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;	Хуулийн төсөлд тухайн хуулиар зохицуулж байгаа нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг тусгасан.

29.1.3.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;	Тусгаагүй.
29.1.4.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;	Тусгаагүй.
29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Хуулийн төслийн заалт нь хуулийн заалттай зөрчилдсөн. Хуулийн төслийн 6.7.2-т “....энэ хуулийн 3.1.1.в-д заасан электрон тамхины шингэний хэмжээг 2 миллилитрээс, цэнэглэгчийг 10 миллилитрээс ихээр савлах, электрон тамхины шингэн дэх никотины агууламж 20 миллиграмм/миллилитрээс их байх гэж тусгасан нь Тамхины хяналтын тухай хуулийн 6.3-т Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэх, худалдах, импортлох, экспортлох тамхинд агуулагдах бохь, никотин, бусад хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнд тавих стандартыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай зөвшилцөн Стандартчиллын Үндэсний зөвлөл батлахаар заасантай зөрчилдөж байна.
29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	Тусгаагүй.
29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	1/Хуулийн төсөлд бусад хуулиас эшлэл хийгээгүй. Харин хуулийн төслийн заалт хооронд эшлэл хийхдээ /төслийн 6.8.5-д/ буруу хийсэн байна. 2/Дагалдах Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 19.6-д эш татахдаа хуульд байхгүй хэсгийг буюу “19.5” гэж эшилсэн.
29.1.8.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг,	Тусгасан.

эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	
29.1.9.шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	Хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт боловсруулах шаардлагатай.
29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Хуулийн төслийг дагалдах 5 хуулийн төсөл, нэг УИХ-ын тогтоолын төсөл боловсруулсан.
29.1.11.хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	Хуулийн төсөл нь нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай тул хуулийн зорилго гэсэн зүйлгүй.
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан Хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Хуулийн төслийн 5.1.1-д “улсын нэгдсэн бодлого” гэсэн нэр томъёо хэрэглэсэн. Мөн Тамхины хяналтын тухай хуулийн 8.1.2-т “өөгшүүлэх” гэсэн ярианы үг хэллэг хэрэглэснийг хуулийн төсөлд залруулаагүй.
30.1.2.нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	1/Дагалдах хуулийн төсөл болох Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлд “..19.3.6 дахь заалтын “тэтгэмж.” гэснийг “тэтгэмж,” гэж тус тус өөрчилсүгэй.гэсэн нь ойлгомжгүй. Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн “19.3.6.тэтгэмжийн даатгалын шимтгэл төлөлт нь хуульд заасан хугацааг хангаагүй амьгүй донорын гэр бүлийн гишүүнд олгох нэг удаагийн тэтгэмж” гэснийг анхаарна уу: 3/Дагалдах Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 3 дугаар зүйлд Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.15 дахь заалтын “шинжилгээ.” гэснийг “шинжилгээ,” гэж өөрчилсүгэй гэсэн нь ойлгомжгүй. “9.1.15.шүүх эмнэлгийн

	цогцост хийх шинжилгээ” гэснийг анхаарна уу. 3/Дагалдах Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 2.1-д заасан худалдахад тавигдах шаардлагыг зөрчихдөө ашигласан эд зүйл, хэрэгсэлд юу хамаарах, 2.3-т заасан импортлох, экспортлох, үйлдвэрлэхэд тавигдах шаардлагыг зөрчсөн бол зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд хөрөнгө, гэдэгт юу хамаарах нь ойлгомжгүй тул засах эсхүл тайлбар хийх.
30.1.3.үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн: 1/Хуулийн төслийн 6.7.17-д “дизайн” гэж тусгасан нь Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор баталсан Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд “монгол хэлэнд тохирох үг байгаа тохиолдолд гадаад хэлний нэр томьёо хэрэглэхгүй” гэж заасныг зөрчсөн байна. 2/Мөн хуулийн төслийн 6.7.17-д “гүйцэтгэл” гэсэн нэр томьёо хэрэглэсэн нь уг заалтынхаа агуулгатай нийцээгүй байна.
30.1.4.хүч оруулсан нэр томьёо хэрэглэхгүй байх;	Хуулийн төслийн 6.8.5-д “зөвхөн” гэсэн хүч оруулсан нэр томьёо хэрэглэсэн.
30.1.5.жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Хэрэглээгүй.

4.“Хуулийн төслийн харилцан уялдааг шалгах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ

1.Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөө үнэлэх аргачлалын 4.10-т заасан дараахь 16 стандарт асуултад хариулах замаар хуулийн төслийн уялдаа холбоог бүхэлд нь дагалдах хуулийн төслүүдийн хамт шалгахыг зорилоо.

Хүснэгт-10

Д/д	Асуулт	Хариулт буюу дүн шинжилгээ
1	Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх;	Нийцэж байгаа.

2	Хуулийн төслийн “Хууль тогтоомж” гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх;	Хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл тул заах шаардлагагүй.
3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томьёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томьёотой нийцэж байгаа эсэх;	“Дөрөв”-ийн 3-т дурдсан.
4	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх;	1/ Дагалдах Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн чиглэлээр эрхлэх үйл ажиллагаанд зөвшөөрөл олгоход хураах тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээний тухай 26 дугаар зүйлд “26.1.10.тамхи импортлох тусгай зөвшөөрлийг олгох, сунгахад 50.000.000 төгрөг.” гэж нэмэхээр заасан нь Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлд 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэг, мөн зүйлийн 7.2 дахь хэсэг, 7.6 дахь хэсэг, 7.7 дахь хэсэг, 7².2 дахь хэсэг дэх “үйлдвэр, худалдааны” гэснийг “эрүүл мэндийн” гэж өөрчлөхөөр заасантай нийцэхгүй байна. 2/ Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлд “Тамхины хяналтын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.2 дахь заалт, 6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь хэсгийн “утаат”, 8 дугаар зүйлийн 8.1.7 дахь заалт, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.5, 9.1.6 дахь заалтын “утаат” гэснийг тус тус хүчингүй болгосугай” гэсэн нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28.8 дугаар зүйлийн 28.8.4-т “хуулийн зарим үг, өгүүлбэрийг хасах”, 28.8.5-д “зүйл, хэсэг, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох” гэж заасантай нийцээгүй. 3/ Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлд “9 дүгээр зүйлийн гарчгийн “Утаат тамхи” гэснийг “Тамхи,” гэж .. өөрчилсүгэй” гэсэн нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28.8.4-т “хуулийн зарим үг, өгүүлбэрийг хасах” гэж заасантай нийцээгүй.

		4/ Дагалдах Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 2/-т тусгасан 19.6 дахь хэсгийн тухай 1 дүгээр зүйлд заагаагүй нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28.8-тай нийцээгүй. 5/ Дагалдах Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд “Зөрчлийн тухай хуулийн 6.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн “утаат”, 6.20 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.1 дэх заалтын “утаат” гэснийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай” гэсэн нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28.8 дугаар зүйлийн 28.8.4-т “хуулийн зарим үг, өгүүлбэрийг хасах”, 28.8.5-д “зүйл, хэсэг, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох” гэж заасантай нийцээгүй.. Зөрчлийн тухай хуулийн 6.3 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт “утаат” гэж хэвээр үлдсэн байгааг анхаарна уу.
5	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх;	Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн дагалдах “Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1-д Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 19.3-т заасан эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг санхүүжүүлэх арга хэмжээнд “19.3.8.. тамхинаас үүдэлтэй хорт хавдрын эмчилгээ.” гэж нэмэхээр заасан нь Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн тухай хуулийн даатгуулагчид үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний тухай 9 дүгээр зүйлийн 9.1-д Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас зардлын төлбөрийг нь хариуцах эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний багцад хамаарах тусламж, үйлчилгээнд “9.1.10.хорт хавдрын химийн болон туяаны өдрийн эмчилгээ” хамаарахаар заасантай давхардаж байна.
6	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх;	Тусгасан.
7	Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх;	Хуулийн төслийн 9.1.8 дахь хэсэгт “тэдгээрийн гаднах орчин” гэсэн үгийг орхигдуулсан.

8	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх;	Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.3-т заасан байгууллагад бусад байгууллагад хамаарах үүргийг давхардуулан хүлээлгэсэн.
9	Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх;	Хуулийн төсөлд энэ тухай заалт байхгүй.
10	Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх;	Хуулийн төсөлд татвар, төлбөр хураамжийн хэмжээг тогтоогоогүй. Дагалдах хуулийн төсөлд тогтоосон.
11	Тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх;	Хуулийн төсөлд тусгай зөвшөөрлийн асуудлыг тусгасан нь Зөвшөөрлийн тухай хуультай уялдсан.
12	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх;	Тусгаагүй.
13	Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх;	Хуулийн төсөл нь жендэрийн эрх тэгш байдлын асуудлыг хөндөөгүй.
14	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Тусгаагүй.
15	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Авилга, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгаагүй.
16	Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх.	Хуулийн төсөлд хариуцлагын асуудал тусгаагүй.

ТАВ.ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ

Тамхины хяналтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үр нөлөөг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ын дагуу үнэлэх ажиллагааг хийлээ. Үнэлгээ хийхдээ хуулийн төслийн зарим зүйл, заалтын зохицуулалтын практикт хэрэгжих боломж, харилцан уялдаа зэргийг тооцож шинжилгээ хийх, хуулийн төслийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах, хуулийн төслийг батлан хэрэгжүүлснээр үүсэж болзошгүй, урьдчилан тооцоогүй үр дагаврыг тодорхойлох, хуулийг хэрэглэхэд ойлгомжтой, хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулах, хуулийн төслийн чанарыг сайжруулахад анхаарсан болно.

Зөвлөмж

1.Хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийг боловсруулах болсон хэрэгцээ шаардлага буюу үзэл баримтлалаар тодорхойлсон зорилготой нийцэж томъёологдсон боловч үзэл баримтлалд хуулийн төслийг нийцүүлэхэд голлон анхаарснаас тухайн зохицуулалтын мөн чанар, бусад хуулийн заалттай хэрхэн уялдаж байгааг судалж тооцоогүй байдлаас болж хуулийн төслийн зарим заалт алдаатай болсныг анхаарч засах.

2.Хуулийн төслийн зохицуулалт нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг бүтэц, хэлбэрийн болон агуулгын хувьд хангасан байна. Бичвэрийн хувьд зарим зүйл заалтад давхардал, нийцэл, үг хэллэг, нэр томъёоны алдаа гарсан нь хуулийн төслийн боловсруулалтад анхаарах шаардлагатайг харуулж байна.

3.Хуулийн төсөлд шинэчлэн найруулж, эсхүл нэмж байгаа заалтыг хэрэгжүүлэх нөхцөлийг судалсны үндсэн дээр хуулийн төсөлд тусгахыг анхаарах.

4.Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн гарчгийг “5 дугаар зүйл.Тамхины хяналтыг хэрэгжүүлэх талаар салбар хоорондын хамтын ажиллагаа, төр, иргэн, хуулийн этгээдийн үүрэг, оролцоо” гэж өөрчилсөн боловч, салбар хоорондын хамтын ажиллагааг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар тодорхойлоогүй байгааг анхаарах.

5.Дагалдах хуулийн төслүүдийг Тамхины хяналтын тухай хуулийн төслийн холбогдох заалт болон бусад хуулийн заалттай нийцүүлэх.

---ooOoo---

Ашигласан материал:

- 1.Монгол Улсын Үндсэн хууль 1992 он
- 2.Тамхины хяналтын тухай хууль
- 3.Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль 1993 он
- 4.Зөвшөөрлийн тухай хууль 2022 он
- 5.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль 2017 он
- 6.Зөрчлийн тухай хууль 2017 он
- 7.Гэр бүлийн тухай хууль 1999 он
- 8.Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль 2020 он
- 9.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль 2019 он
- 10.Зөвшөөрлийн тухай хууль 2022 он
- 11.Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль 2015 он
- 12.Онцгой албан татварын тухай хууль 2006 он
- 13.Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хууль 2010 он
- 14.Хууль тогтоомжийн тухай хууль 2016 он
- 15.Иргэний болон улс төрийн эрхийн олон улсын пакт
- 16.Тамхины хяналтын тухай суурь конвенц
- 17.Тамхины хяналтын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээний тайлан.
- 18.Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 2, 3 дугаар хавсралт
- 19.Засгийн газрын 2013 оны 191 дүгээр тогтоол